

ผลของการส่งเสริมความสามารถในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดโดยประยุกต์ทฤษฎี
ความสามารถตนเองในผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง

ให้เฉพาะห้องสมุด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รณิดา คงเจริญ

18 S.A. 2545
160076

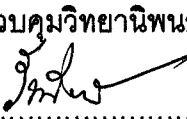
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
มีนาคม 2545

ISBN 974-616-174-1

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาล
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิภา ทรัพย์กรานนท์)

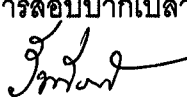
กรรมการ

(นายแพทย์องอาจ โกสินทรจิตต์)

กรรมการ

(ดร.สมศักดิ์ ลีลา)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิภา ทรัพย์กรานนท์)

กรรมการ

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤพนธ์ วงศ์จตุรภัทร)

กรรมการ

(นายแพทย์องอาจ โกสินทรจิตต์)

กรรมการ

(ดร.สมศักดิ์ ลีลา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 19 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2545

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และนายแพทย์องอาจ โกสินทรจิตต์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤพนธ์ วงศ์จตุรภัทร นายแพทย์องอาจ โกสินทรจิตต์ และดร.สมศักดิ์ ลีลา คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีรัตน์ สังวรวงษ์พนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญภรณ์ มูลศิลป์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล และคุณรำพึง อภัยวงศ์ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองและแบบวัดพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง และแผนการส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเอง รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ คุณธฤตวรรณ อำพันพงษ์ พยาบาลวิชาชีพ ห้องดูแลระบบทางเดินหายใจ ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบสมรรถภาพปอดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง

ขอขอบพระคุณผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรังทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการทดลองการส่งเสริมความสามารถในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเอง ตลอดจนทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน รวมทั้งเป็นกำลังใจทั้งทางตรงและทางอ้อมในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่สนับสนุนทุนการวิจัยที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2544 เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

รณิดา คงเจริญ

42910183 : สาขาวิชา : การพยาบาลผู้สูงอายุ ; พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

คำสำคัญ : การฟื้นฟูสมรรถภาพปอด/ทฤษฎีความสามารถตนเอง/ผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง

รมิดา คงเจริญ : ผลของการส่งเสริมความสามารถในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองในผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง (EFFECTS OF THE APPLICATION OF SELF- EFFICACY THEORY IN PULMONARY REHABILITATIVE ABILITY PROMOTION FOR THE ELDERLY WITH COPD) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.รชนีภรณ์ ทรัพย์กรานนท์, Ph.D. (การพยาบาล), นพ.องอาจ โกสินทรจิตต์, พบ. วว. (อายุรศาสตร์), วว. (โรกระบบทางเดินหายใจ) และ ดร.สมศักดิ์ ลีลา, Ph.D. 95 หน้า. ISBN 974-616-174-1

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบบศึกษา 1 กลุ่ม วัดซ้ำ เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมความสามารถในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเอง ต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด พฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด และอาการหายใจลำบากของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ซึ่งมารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชลบุรี และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 12 ราย กลุ่มตัวอย่างได้รับการส่งเสริมความสามารถในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเอง เป็นรายบุคคล ตามแผนที่วางไว้ เก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐาน แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด แบบวัดพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดในผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง และแบบวัดอาการหายใจลำบาก ซึ่งแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด และแบบวัดพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดในผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .89 และ .88 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และวิธีการเปรียบเทียบเชิงพหุคูณแบบแอลเอสดี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด และค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด ระยะก่อนการทดลอง กับระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะก่อนการทดลอง กับระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด และค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอาการหายใจลำบาก ระยะก่อนการทดลอง กับระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะก่อนการทดลอง กับระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอาการหายใจลำบาก ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ ต่ำกว่าระยะก่อนการทดลอง

42910183 : MAJOR : GERONTOLOGICAL NURSING ; M.N.S. (GERONTOLOGICAL
NURSING

KEYWORD : PULMONARY REHABILITATION/ SELF-EFFICACY THEORY/
THE ELDERLY WITH COPD

RAMIDA KONGJAROEN : EFFECTS OF THE APPLICATION OF SELF-
EFFICACY THEORY IN PULMONARY REHABILITATIVE ABILITY PROMOTION FOR THE
ELDERLY WITH COPD. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. RARCHARNEEPORN
SUPGRANON, PH.D. (NURSING), ONG-ARJ KOSINTARAJIT, M.D. (CHEST PHYSICIAN)
AND ASSIST. PROF. SOMSAK LILA, PH.D. 95 P. -ISBN 974-616-174-1

The purpose of this research was to compare the effect of the application of self-efficacy theory in pulmonary rehabilitative ability promotion on perceived self-efficacy in pulmonary rehabilitation, behavior in pulmonary rehabilitation and dyspnea in the elderly with COPD. The sample consisted of 12 elderly subjects with COPD attending an out-patient clinic at Chon Buri hospital and residing in Chon Buri province. The subjects received therapy at home. The instruments for data collection such as perceived self-efficacy scale in pulmonary rehabilitation, behavioral scale in pulmonary rehabilitation (2001) were designed by the researcher and Dyspnea Visual Analogue Scale : DVAS (1989) applied by Gift . The Cronbach alpha coefficient of perceived self-efficacy scale in pulmonary rehabilitation and behavioral scale in pulmonary rehabilitation was 0.89 and 0.88, respectively. Data were analyzed by means of frequencies, percentages, means, standard deviations, one - way analysis of variance : repeated measures and LSD (Least Significant Difference) tests.

The results of this study showed that perceived self-efficacy scale in pulmonary rehabilitation and behavioral scale in pulmonary rehabilitation after receiving application of self-efficacy theory in pulmonary rehabilitative ability promotion (immediately and four weeks later) was statistically significant higher at post intervention ($p < .01$). Dyspnea (immediately and four weeks later) was statistically significant lower than those of elderly before the intervention ($p < .01$).

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัยและเหตุผลสนับสนุน.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2 บรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
โรคปอดอุดกั้นเรื้อรังในผู้สูงอายุ.....	12
อาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง.....	20
การฟื้นฟูสมรรถภาพปอด.....	22
ทฤษฎีความสามารถตนเอง.....	26

3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	30
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	35
	การทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	38
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	49
	สรุปผลการวิจัย.....	49
	การอภิปรายผลการวิจัย.....	51
	ข้อเสนอแนะ.....	53
	บรรณานุกรม.....	55
	ภาคผนวก.....	69
	ภาคผนวก ก.....	70
	ภาคผนวก ข.....	72
	ภาคผนวก ค.....	74
	ภาคผนวก ง.....	93
	ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	95

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	การวินิจฉัยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง.....	17
2	จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน..	40
3	ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ ความสามารถของตนเองในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้น เรื้อรัง.....	43
4	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ระยะก่อนการ ทดลอง ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ.....	43
5	การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ระยะก่อนการ ทดลอง ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงพหุคูณแบบแอลเอสดี (LSD).....	44
6	ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม การฟื้นฟูสมรรถภาพปอดของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง.....	45
7	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด ของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง เสร็จสิ้นทันที และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ โดยวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ.....	45
8	การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด ของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง เสร็จสิ้นทันที และระยะการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการ เปรียบเทียบเชิงพหุคูณแบบแอลเอสดี (LSD).....	46
9	ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคะแนนเฉลี่ยอาการ หายใจลำบากของผู้สูงอายุที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง.....	47

- 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยอาการหายใจลำบากของผู้สูงอายุ
ที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที
และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบวัดซ้ำ..... 47
- 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอาการหายใจลำบากของผู้สูงอายุ
ที่มีภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที
และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้น 4 สัปดาห์ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการเปรียบเทียบเชิง
พหุคูณแบบแอลเอสดี (LSD)..... 48
- 12 การเปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ความสามารถในการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด พฤติกรรม
การฟื้นฟูสมรรถภาพปอด และอาการหายใจลำบาก ระยะก่อนการทดลอง (ครั้งที่ 1)
ระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที (ครั้งที่ 2) และระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที
4 สัปดาห์ (ครั้งที่ 3)..... 94

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework).....	11
2 แผนภาพโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของเวนน์ (Venn's diagram).....	13
3 แนวคิดเกี่ยวกับอาการหายใจลำบาก (dyspnea model).....	21
4 แนวคิดเกี่ยวกับอาการหายใจลำบาก (dyspnea model).....	22
5 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวัง ผลที่จะเกิดขึ้น.....	26
6 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวัง ผลที่จะเกิดขึ้น.....	27
7 รูปแบบการทดลอง.....	29